

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI
KINDRALSTAABI WALITSUSE WÄLJAANNE.

Ilmub kaks korda
kuus ühes kuu-
lisaga.

№ 13.

Esmaspäeval, 16. juulil 1923.

V aastakäik.

S i s u: A. P.: Mõnda raske kuulipilduja laskeõpetusest. — M.: Nõukogude Wene punase sõjajõu arendamiskava teostamine. — Soome uus sõjawäe seadus. — A. Koern: Eesti scout rügement wabadussõjas. — Mõndasugust.

Mõnda raske kuulipilduja laskeõpetusest.

(Järg).

Sügawuses külwata võib kahte moodi: kas rauda järkjärgult kindlaksmääratud nurga järele tõsta üle terve ülekülwatawa piirkonna ja iga tõste järele üks waling wälja lasta, ehk jälle rauda wahetpidamata üle terve külwipinna wiia, seejuures kuulipildujast katkestamata automaatilise tulega lastes.

Järkjärguline külwamine on iseäranis häa, kuid ainult siis, kui ta korrapäraselt läbi wiiakse. Just selle korrapärasuse saawutamise raskus ongi põhjuseks, miks niisugune külwamine lahingu tingimustes peaaegu läbi wiimata on ja nimelt järgmistel põhjustel.

Rahuaegne väljaõpetamine sünnib vertikaalsete märklaudade järele, kus ruutude keskpunktide wahe on kaks tuhandikku kaugusest, nii on 25 meetri pääl 5 cm. Iga mees peab oma kätt niiviisi harjutama, et tema ühe pöördega kuulipilduja rauda kahe tuhandiku wõrra kas tõstab ehk langetab. Niiviisi võib tema wälja õppida alati ühe ja sama kuulipilduja pääl töötades. Ei ole ju kõigi kuulipildujate tõstemehanismide käik ühesugune, ühel on tema kergem, teisel raskem. Arusaadaw, et kerge käiguga kuulipildujaga töötamisel õpilane suurema nurga wõrra pöörab, mille tõttu tegeliku laskmise juures kuulide wihkude wahele teataw wahe tekib. On käik raske, tuleb ilmsiks wastupidine nähtus. Küsitaw on, kas niisugune täpne külwamine lahingu tingimustes läbiwiidaw. Loen seda liig keeruliseks. Tahab aga laskur õieti külwata, peab tema tähelepanu sügawusse külwamise pääle juhtima. Selle tagajärjel muutuks aga teiste tema pääle pandud

kohuste täitmine korratuks. Käsirattaga töötamine teise numbriga hooleks jätta? Küsitaw on aga, kuidas teine number sellega lahingu tingimustes hakkama saab. Kuulipilduja „Maksimi“ ehitus on niisugune, et külwi mehhanismidega kõige hõlpsamini ainult sihtur üksi töötada saab. Tuleb aga külwamises korratusi ette, tekiwad kuulide wihkude wahel wahed, kus kogu laskmine tagajärjetuks võib muutuda. Korratuks muutub külwamine ka siis, kui tõstemehanismi käigus muudatusi ette tuleb, ja niisugused muudatused on väga wõimalikud. Kõik järkjärgulise külwamise tagajärjed põhjenewad ainult käe wilumusel, muid kontroleerimise abinõusid ei ole. Inimene peab siin väga täpselt töötaw masin olema. Waewalt suudab ta seda küll olla. Korrapäraseks külwamiseks tuleb järjekindlaid harjutusi teha, lahinguaegadel neid korraldada on juba wõimata.

Teisest küljest on järkjärguline sügawusse külwamine aegawiitew, iseäranis siis, kui korraga tuleb ka laiuti külwata. Kuulipilduja tuli peab olema järsk, kiire, löögi sarnane, siis on tema kõige mõjurikkam. Keskmiselt wõttes tuleb 5 minuti jooksul mitte vähem kui 1500 padrunit wälja lasta. Kinniste pärsidega külwamisel (laiuti ja sügawusse korraga) võib häadel tingimustel 60-paugulist walingut wälja lasta wiie minuti jooksul. Kui siia juurde veel aeg rekendada, mis uute lintide laadimiseks ja lasketagajärgede kontroleerimiseks kulub, siis küll waewalt wiiskümmend. Seega suudame wälja lasta kõigest 500 padrunit, see on umbes üks kolmandik

tarwisminewast arwust. Muidugi on wõimalik ka suuremat arwu wälja lasta, kuid peab kindlasti meeles pidama, et tule kiirust ei tohi tabamise arwel suurendada.

Sügawusse külwamise kiirust saab küll sellega suurendada, et laskmist toimetada poolkinise ehk koguni lahtise tõstemehanismi pärsiga (olgugi, et praegustes „Ajutistes määrustes kuulipildujate meeskondade wäljaõpetamise kohta“ ainult kiinniste pärsidega külwamine ette on nähtud), kuid siiski läheb hulk aega tule katkestamise, käsiratta pööramise ja uuesti tule awamise pääle. Aja kulutamine pärsi kinnipanemise ja lahtitegemise pääle on selle kõrwal wäikene. Päälegi ei ole sugugi tähtis, kas pärs lahti ehk poolkinni jääb, sest korraliku kuulipilduja juures ei peaks suurenema külwipind sügawuses, kui laskmise ajal tõstemehanism lahti on.

Sügawuses külwamine peab olema kiirelt läbiwiidaw, lihtne ja kergesti kontroleeritaw. Külwamine walingute kaupa, wihusüdamete istutamine sügawuses üksteise järele ei wasta õieti ühelegi neist tingimustest. Ja kõige suuremaks takistuseks niisuguse külwamise läbiwiimiseks lahingu tingimustes tuleb lugeda õige külwamise kontroleerimise wõimaluse puudust. Wäikesed eksimised käsiratta pöörämises wõiwad kuulide wihu südameid kas weel enam kokku wiia ehk laiali pillata, kui see wõis ette tulla laskmisel mitme sihinguga.

Nii tuleb igat sügawuses külwamist ebaprakti- liseks lugeda, kui see üksikute wihusüdamete sügawuses üksteise järele paigutamises seisab. Jääb järele niisugune sügawuses külwamise wiis, kus üks wihusüda sügawuses tarwilisel määral pikaks saab wenitatud. Seda saame kätte, kui kogu laskmise aeg tõstemehanismi käsirattast ühetasaselt pööräme, rauda tõstes ja langetades, ja nimelt niipalju, kuipalju ületulistatawa piirkonna wähe- ma ja suurema sihingu wahe wälja teeb. On meil tarwis sügawuses üle külwata piirkond 1400—1600 sammuni, siis tuleb rauda tõsta ja langetada piirides, kui suur oli rauda tõus laskmise juures sihingutega 14 ja 16.

Niisuguse sügawuses külwamise paremused seisawad selles: Iga kuulipildujale antakse oma ette tulistamise piirkond; seega ei tule tarwidust mitme kuulipilduja tuld ühte kohta kuhjata, ja wiimase nähtuse halwad tagajärjed kaowad ära. Igal kuulipildujal on oma kindel tegewuse piirkond, kus ta üksi tule tagajärgede eest wastutab. Kui suurelt sügawuses külwata igasuguste märkide tulistamisel, igasugustes lahingu tingimustes — see oleneb kuulipilduri isiklikust osawusest.

Teiseks on niisuguse külwamise wiisi juures kuulide jaotamine terve pinna pääle ühetaoline. Siin ei tule enam ette liig tihedalt ehk liig hõredalt kaetud wõösid, nagu see mitme sihinguga laskmisel ja järkjärgulisel külwamisel ette tuli. Katsed on näidanud, et laskuri korraliku töötamise juures käsirattaga wõib külwamise alla wõetawat piirkonda tähipäält ühetasaselt kuulidega üle külwata. Siin ei ole enam kartust, et märk wõib hõredama tule alla sattuda, ehk kuulidest hoopis katmata jääda, mis tule tagajärjetuks wõib muuta. On külwamise piirkond õieti ära määratud, lastakse tarwiline arw padrunid wälja. Sünnib külwamine õieti, siis wõime alati tabamise pääle kindlad olla.

Külwamise kontroleerimine on siin täiesti wõimalik. Kuulipilduja tõstemehanismi külge on tehtud niinimetatud sihtrõngas, millel sihingule wastawad jaotused pääl ja mille järele rauda niisamuti nagu sihinguga tõsta wõib. On tarwis üle külwata piirkond 1500—1700 sammuni, s. o. 200-sammulisel ulatusel, siis paneme kuulipilduja kas sihing 15 ehk 17-ga märgi pääle sihti, seame sihtrõngal sihingule wastaw pügal näitaja wastu ja keerutame käsirattast niipalju, et 15 ehk 17 pügal näitaja wastu tuleb. Sellega oleme kuulipilduja raua otsaga üle terve piirkonna käinud. Sihtrõnga abil wõib laskur alati oma sügawusse külwamist kontroleerida; ja kui tõstemehanismi käsirattaga tegutsemine weel teise numbril hooliks jätta, siis ei wõi wigade tegemisest enam juttugi olla (muidugi siis, kui see läbiwiidaw on). Hoopis lihtsaks muutub asi siis, kui tõstekruwile piirajad külge teha, nagu see kuulipilduja „Hotchkiss'il“ on. Siis tuleb kuulipilduja külwamise piirkonna ligema ääre kaugusele wastawa sihinguga märgi pihta sihti panna ja piiraja kinni keerata, pärast suurema sihinguga uuesti sihti panna ja teine piiraja kinni keerata. Nüüd on meil piirid käes, kui palju rauda tõsta ja langetada, ning wõime käsirattaga töötada kartuseta, et pöörämise juures üle wõtaksime. Niisuguseid piirajaid on wõimalik igas wäeosa töökojas valmistada.

Wahetpidamata sügawusse külwamisega saame kätte ka parema tulekiiruse. Ei ole tarwis aega raisata üksikute walingute pääle. Kuulipilduja tule kiirendamist tuleb ühtlasi ka tema tagajärgede ja mõju suurendamiseks lugeda.

Sügawusse külwamisel wõiks kõige paremateks piirideks 100, 200 ja 300 sammu lugeda. Tegelikult tuleb harwa juhtumisi ette, mil tarwidust oleks sügawama külwamise järele. Wähemalt külwata, näiteks 50 sammu pääle, ei ole

mõtet, sest külwipinna suurendamine 25 sammu võrra kummagile poole märki ei suurenda palju tabatawat piirkonda ja teisest küljest on nii väikesest külwamisest keskmistel kaugustel raske aru saada. Sajasammulisest külwamisest juba aitab vähemate kõrwalmõjude kaotamiseks, kaugusemõõtjaga märgini kauguse määramise puhul tehtawa wea parandamiseks. Pääle selle suurendab 100-sammuline sügawuses tuli küllalt külwipinna sügawust selleks, et laiuti külwamisel külwipiirkonna tiibadel märk üle tulistamata ei jääks. Iga juhtumise jaoks tuleb juba isesugune külwamise sügawus walida. Kui palju just kunagi külwata, see oleneb iga kuulipilduri isiklikust osawusest.

Et suuremal kaugusel kuulide wihu 100 sammu võrra kaugemale wiimiseks raua rohkem ja rohkem tõsta tuleb, on tarwis, mida suurem kaugus, sügawuses külwamise juures seda enam käsiratast keerata. Iga külwamise eel katsub laskja järele, kui palju temal raua tõsta ja langetada tuleb. Kontroleerimise hõlbustamiseks võib ta külwamise piirkonnad ka maastikul kindlaks määrata. Muidugi seisab kontroleerimise pääraskus just sihtrõngas.

Külwamise juures on tarwilik, et sihtipanemine alati o'se märgi pihta sünniks. Selleks tuleb kuulipilduja suurema sihinguga sihti panna, 100-sammulise külwamise juures 50 sammu suurema sihinguga, 200-sammulise külwamise juures 100 sammu suurema sihinguga j. n. e. Raua 100 ehk 200 sammu pääle langetades (ühe ehk kahe kriipsu wahe võrra tõstemehanismi käsiratast keerates) jätame märgi kuulide wihu keskkohta alla.

Arwan juba ette, et wahetpidamata sügawuses külwamisele wasturääkijad esimese põhjusena niisuguse külwamise wastu ette toowad raskuse meeskonna wäljaõpetamises. See on tõsi, et sügawuses külwamiseks meeskond hoolikalt wäljakoolitatud peab olema, kui tagajärjekast tuld soowitakse saada. Siin võib ette tulla pääasjalikult üks wiga: külwipiirkonna keskkohast käiakse kiiremalt üle, kuna äärte pääl wäikesed peatused tehakse, mis tagajärjel ülekülwatawa ala keskkohast hõredalt kuulidega kaetakse, ligemad ja kaugemad ääred sellewastu aga liig tiheidalt. Seepärast tuleb wäljaõpetamises juures päärõhku panna kahe nõudmise pääle:

1) käsiratta pööramine olgu täiesti ühetasane, ilma hüpeta (100-sammulise külwamise juures pööramise aeg 1 sekund, 200-sammulise külwamise juures — 2 sekundit j. n. e.);

2) kui wahetpidamata rauaga üles-alla käiakse, ei tohi tagasipööramise juures peatusi teha.

Selleks meeskonda wälja koolitada ei ole sugugi raskem, kui raua tõstmiseks ühesuguse nurga võrra walingute kaupa sügawuses külwamise juures. Ka lahingukorras on meeskonnal kergem kuulipilduja raua ühetasase liigutamiseega tõsta ja langetada, kui seda teatawate nurkade kaupa teha.

Wäljaõpetamisel võib külwamise kontroleerimiseks mitmesuguseid abinõusid tarwitada. Üks niisugune lihtne, kuid otstarbekohane abinõu on kapten Freienschneri oma. Kuulipilduja kesta ette, rauast allapoole, pannakse risti ette laud, mõlemast otsast jalgadel hoitult. Raua ehk kesta külge kinnitada nõrk lehtwedru, teise otsaga allapoole. Alumise otsa külge teha pesa pliiatsi tarwis, nii et pliiatsi ots wastu lauda puutuks. Kuulipilduja raua liigutamise juures joonistab pliiats laualewale paberile raua käigu. Niisugust aparati võib ka sihtipanemise kontroleerimiseks tarwitada kolmnurkade tegemise asemel.

Sihtipanemise kontroleerimine sünnib järgmiselt: Õpetaja tõmbab nõõripidi wedru alumise otsa ühes pliiatsiga tagasi, paneb kuulipilduja mõne märgi pihta sihti ja laseb nõõri lahti, ning pliiats teeb paberile punkti. Pääle seda tõmmatakse pliiats tagasi ja lüüakse kuulipilduja märgi päält ära. Nüüd paneb juba õpilane kuulipilduja sama märgi pihta sihti. Õpilase ettekande järele „walmis“ — teeb õpetaja punkti j. n. e. Niiwiisi sihtipanemise kontroleerimise paremuseks on, et sihtida võib tegelikkude kauguste pääle, kontroleerida aga täpikäelselt paberile tehtawate punktide järele ilma kuulipilduja taha istumata ehk heitmata. Päälegi on tegelikkude kauguste pääle sihtipanemise juures palja silmaga vähemate wigade leidmine äärmiselt raske, kui mitte koguni wõimata.

Ka külwamise kontroleerimine on niisuguse riistapuu järele äärmiselt lihtne. Õpetaja määrab ära kaugema külwamise piiri, teeb lauale wastawalt punkti ja tõmbab punktist läbi horisontaalse joone. Samuti tõmbab tema ka ligemale külwamise piirile wastawa horisontaalse joone. Kui õpilane nüüd õieti külwab, siis peab kuulipilduja liikumisega lauale tõmmatud jooned mõlemaid horisontaalseid jooni ühendama. Nii on õpetajal wõimalik kestwalt õpilase sügawuses külwamist kontroleerida.

Lõpuks weel mõni sõna sügawuses külwamise tarwitamise kohta. Külwamise otsus tehakse ja piirid määratakse ära tingitult järgmistest asjaoludest:

- 1) waatlemise wõimalustest,
- 2) kaugusest kuni märgini,

- 3) märgi iseloomust,
- 4) kauguse määramise täpsusest ja
- 5) välistest mõjudest kuulilennu pääle.

Et keskmistel kaugustel peaaegu mitte kunagi juhtumist ette ei tule täpikäälse tule andmiseks, on alati tarwidus ka sügawuses külwamist ette wõtta. Kuidas kunagi juhtumisel toi-

metada, selle kohta üldisi reegleid üles seada ei ole wõimalik. Kordan weel: see on oleb täiesti meeskonna enda osawusest ja wilumusest.

Seepärast tulebki rahuaegse wäljaõpetamise juures erilist tähelepanu sügawuses külwamisele juhtida ja meeskonnale õige arusaamine sellest sisse kaswatada.

A P.

Nõukogude Wene punase sõjajõu arendamiskawa teostamine.

Enamlise ajakirjanduse teated tõendawad, et nõukogude Wenes on käesolewal ajal teostamisel laia ulatusega punase sõjajõu arendamiskawa, mis on kokku seatud pikema aja, umbes 5 aasta pääle. Nõukogude sõjapoliitilised juhid loewad äärmiselt tähtsaks nimetatud sõjawäe arendamiskawa teostamist, et punase sõjawäe lahinguwõimet tõsta. Ühenduses sellega awaldab ka punane wälisdiplomaatia püüet suurriikide suhtes leplikku ja järelandlikku poliitikat ajada, et wõimaldada kõigi abinõudega punawäe ülemjuhatusese pikemaajalist hingetõmmet sõjawäe reorganiseerimiseks.

Punase sõjawäe arendamiskawa teostamine sünnib arwatawasti kokkukõlas sõjawäe mobilisatsiooni ja armeede harutamiskawadega. Kõik kolm nimetatud kawa (1) sõjawäe arendamiskawa, 2) mobilisatsiooni ja 3) armee harutamise kawad) tahetakse kokkukõlasse wiia sõjatõõstuse arendamise ja tõõstuse mobilisatsiooni kawadega.

Sõjatõõstuse arendamiskawa teostamine on üldse nõukogude sotsialistikkude wabariikide liidu — S. S. S. R.'i majanduslise ülesehitamise kawa teostamisest, millest on tingitud sõjatõõstuse huwide kokkukõlasse seadmine üldiste riikliste majandusliste huwidega.

Tõõstuse mobilisatsiooni kawa teostamisega sõja puhkemisel tahetakse luua igal ajal enne sõjawäe arendamiskawa teostamist punasele sõjawäele wõimalikult paremaid warustuse ja relwastuse tingimusi, mis wõimaldaksid mitmemiljonilistele punawägedele edukalt arendada wõitlusi pikema aja wõttel.

Punase sõjajõu üldine arendamiskawa jaguneb erilistesse 1) pää- ja 2) abiwäeliikide arendamiskawadesse.

Punawäe pääjuhi Trotski seletuse järele ajakirjanduse weergudel hakkawad mõned abiwäed kujunema esimese järgu tähtsusega wäeliikideks. Kõige päält olewat see maksew len-

nuwäe ja sõjakeemiliste wäeosade suhtes. Trotski nõudmise järele tulewat sõjawäe arendamiskawa teostamisel eriti suurt rõhku panna lennuwäe ja sõjakeemiliste wäeosade arendamise pääle; tehnilistest wägedest tulewat lennuwägi esikohale seada.

Sõjatõõstuse arendamiskawa jaguneb:

- 1) rahuaegse kaadrisõjawäe warustamise ja
- 2) mobilisatsiooni tagawarade moodustamise kawasse.

Trotski seletuse järele tulewat eestkätt igas suhtes warustada rahuaegset kaadrisõjawäge, kuna mobilisatsiooni tagawarad tulewat moodustada teises järjekorras niisugusel mõõdul, kui seda wõimaldawad nõukogude Wene üldised majanduslised ressursid.

Trotski toonitab ajakirjanduses, et nõukogude Wene majandusline seisukord on üldiselt paranemas, millest saab olenema ka sõjawäe eelarwe suurenemine tulewikus wäikeses, kuid kindlas progressioonis. Niisugust eelarwe paranemist ühenduses kõigi tegelikkude wõimaluste hoolsa arwestamisega tulewat, nagu Trotski nõuab, sõjawäe ja sõjatõõstuse kawade teostamise aluseks wõtta.

Punase sõjajõu arenemiskawa tegelikkude teostamist raskendawad märksa praegused nõukogude Wene wiletsad majanduslised ja kultuurilised olud ja sõjatehniline nõrkus.

Halastamata surwepoliitika abil wõiks siiski nõukogude riigiwõimudel õnnestada osaliselt kokku koguda näljaselt Wene rahwalt tarwilikud ainelised ressursid ja pikema aja jooksul punawäe sõjatehnilist seisukorda märksa kõrgendada. Punawäe sõjatehnilise seisukorra kõrgendamine wõiks omakorda nõukogude wälispoliitikat aktiivsemaks muuta, kuna see praegu suuremate riikide suhtes järelandlikkust ja leplikkust awaldab. Wäikeste rajariikide suhtes kannab nõukogude Wene wälispoliitika praegugi juba küllalt aktiivset ja agressiivset laadi.

M.

Soome uus sõjawäe seadus.

1922 aasta rekruteerimise seadus, mis 1919 a. 8. weebruari ja 1920 aasta 15. juuli ajutiste seaduste asemel käesolewa aasta 1. aprillil jõusse astus, on põhijoontes järgmine:

I. Üldine organisatsioon. Soome reguläärwäed seisawad koos:

liiniwäest (tegewast ja tagawarawäest) ja maakaitsest (lantwäern).

Tegew wägi koosneb elukutselistest sõjawäelastest (ohwitseridest ja üleajateenijatest) ning ühest noorte sõdurite kokkukutsest, kes 20-aastaselt lipu alla kutsutakse. Wiimased loetakse, kui tegewa teenistuse aeg lõppenud, reserwi, kuhu nad kuni kaheksanda aasta 1. juunini, teenistusse astumise ajast arwates, jääwad.

Maakaitse jaguneb kolme kategooriasse:

1) Mehed, kes oma teenistuse aja reserwis on lõpetanud.

2) Mehed, kes teenistuse kohuslised, kuid mingil põhjusel tegewas teenistuses pole olnud (näiteks need, kes oleksid pidanud teenima ajal, kus Soomel omal sõjawägi puudus, ehk need, kes terwislistel põhjustel vähem kui 9 kuud on teeninud).

3) Nooredmehed 17 kuni 20 aastani ja ajapikendusel olijad.

Maakaitset tarwitatakse ainult sõjaajal, et liini wägesid kowendada.

II. Teenistuse aeg. Suuremal hulgal kokkukutsututel kestab teenistus tegewas wäes 1 aasta, ratsa-, lennu-, suurtüki- ja merewäes ning tehnilistes wäeosades 15 kuud.

Reserwis kestab teenistus 6 kuni 7 aastat, seejärgi kui kaua tegewas teenistuses oldud ja millal teenistusse kutsutud.

Maakaitstes 17 kuni 52 aastani, maha arwatud aeg tegewas teenistuses ja reserwis.

Ohwitserid, allohwitserid ja üleajateenijad loetakse pärast teenistusest wabastamist reserwis 7 aastat. Ohwitserid woiwad ka üle nimetatud aja reserwis olla ehk maakaitsele üle minna. Nad kustutatakse kaadrist maha 60 aastaselt.

III. Harjutuste perioodid. Wiimased on ainult reserwi jaoks ette nähtud ega tohi terwe perioodi kohta üle 63 päewa kesta. Kokkukutse wiisi ei ole seaduses ette nähtud.

Isikud, kes wäljamaal asuwad, ja meremehed woiwad wabastatud saada.

IV. Erandid.

a) Enari järwe ümbruskonna laplased on kõigest sõja kohustustest wabastatud.

b) Ahwenamaa saarte elanikkude kohta on eri statuut maksew. Autonoomia seaduse põhjal woiwad nad omal walikul kas mõnes maawäe osas ehk merewäes teenida.

c) Arstiteaduse, rohuteaduse, hambaarsti ja weterinäär üliõpilased woiwad pärast 6-kuulist tegewat teenistust 10 kuni 6 aastani maakaitsele üle wiidud saada. Kui nad on diplomeeritud, wiiakse neid wastawaisse teenistuse harudesse üle.

d) Perekonna toitjad, teatawate alade üliõpilased ja ametnikud woiwad sellekohase dekreedid põhjal 3 aastat pikendust saada.

V. Töö üksused. Mehed, kel usutunnistuse põhjal keelatud on sõjariistu kanda, koondatakse tegewa teenistuse jaoks 18 kuuks erilistesse töö üksustesse, samuti ka reserwõppuste ja mobilisatsiooni korral.

Samuti on ka nendega, kes kodaniku õiguse kaotanud.

VI. Abiteenistus (riwitu). Mehed, kes sõjariistus teenistuse jaoks kõlbulikud pole, määratakse abiteenistusse. Neid wõib sõjariistus teenistusse üle wiia, kui nad mobilisatsiooni korral uuel järeldaatusel kõlbulikud leitakse olewat.

Eesti Scout rügement wabadussõjas*).

Scout wäeosa tekkimine ja wäljasõit wäerinnale.

17. detsembril 1918 a. tehti kapten Reissar'e ja sõjaministeeriumi wahel järgmine leping:

*) Selle päälkirja all awaldame mõned wäljawõtted A. Koerni pikemast samanimelisest tööst. Käesolewas ja järgmistes numbrites ilmuwad wäljawõtted käsitawad esimest huwitawamat perioodi meie wabadussõjas, nimelt meie wägede jõudsa edasitungimise ja Wabariigi pinna waenlasest puhastamise aega.

Leping.

Härra kapten Reissar formeerib omal kulul ühe roodu sõjawäge, kes Eesti Sõjawäe Ülema komando all seisab.

Kapten Reissar annab omalt poolt prii ülespidamise ja maksab palgad. Kõige muu eest kannab hoolt sõjawäe walitsus.

Härra Reissari toetus roodule arwatakse temalt nõutawatest awalikkudest maksudest ja

rekwiisioonidest maha. Rood seisab kapten Reissar'e komando all iseseiswa rooduna. Selle roodu juure komandeeritakse sõjaministeeriumi poolt nõutawal arwul ohwitsere, kelle ülespidamine, palk ühes arwatud, hõrra kapten Reissar'i kanda on.

Kapten Reissar'e roodus teeniwad isikud on sunni-mobilisatsioonist wabad. Rood kannab nime — „Eesti Scout“. „Eesti Scout“ liikmed wõiwad igal ajal sõjariistu kanda.

17. detsember 1918 a.

Sõjaministri eest:
Jürine.

Suurt huwi äratav enese wastu isik, kes sarnasel kriitilisel momendil, nagu seda oli 1918 a. detsembri teine pool, kus meie Wabariigi saatus kõige tumedam näis ja teda kaitswad alles nõrgalt organiseeritud wäed peatamatult taganesid, julgelt wõtta oma pääle sarnase kohustuse.

Esimene ohwitser kapten Reissar'e juures oli leitnant Urm, kapten Reissar oli ise tol ajal haige. 17. detsembril pööras leitnant Urm staabi-kapten Friedrich Pinka poole, temale ette pannes asutatawasse Scout wäeosas teenistusse astuda. Staabi-kapten Pinka tõi enesega kaasa weel oma wenna leitnant Herbert Pinka ja lipnik Alliku.

19. detsembril 1918 a. sõitsid need ohwitserid Wiljandisse, et siin oma tööd alustada.

Siin andis kapten Reissar staabi-kapten Pinka'le järgmise wolituse (originaal tindipliatsiga wäiksel postpoognal):

Wolitus.

Staabi-kapten Fr. Pinka on sellega wolitatud „Eesti Scout“ wäeosas asjaajamist Wiljandis tegema oma hää äranägemise järele ja scoutide ülema kapten Henry C. Reissar'e ette toimetama tema äraoleku ajal. Staabi-kapten Fr. Pinka on „Eesti Scout“ wäeosas formeeri- ja ülem ohwitser.

Wiljandis,
20./XII. — 1918 a.

Sõjaministeeriumi käsul
Eesti scoutide ülem
Kapt. Henry C. Reissar.

20. detsembril 1918 a. ilmusid Wiljandis kuulutustupel, majade seintel ja mujal suured üleskutsed-kuulutused, mis üllatasid, waimustasid ja rõõmustasid igat, kelles oli jälle uuesti tõusnud lootus Eesti iseseiswusest ja kes nägid nüüd oma ees awanenud wõimaluse aidata kaasa suure aate teostamiseks. Kõik ausad, julged ja wahwad Eesti pojad, astuge „Eesti Scout“ wäeosasse — nii ütlesid esimesed sõnad. Edasi nimetati kõiki scoute wendadeks. Scoute kogub, warustab ja peab ülewal Ameerika eestlane kapten Henry

C. Reissar. Scoute lubatakse warustada kõige paremate Inglise ja Ameerika sõjariistega.

Teade, et Henry C. Reissar tahab terwe Eesti wabadussõja kestwusel ühe kompanii omal kulul ülal pidada ja warustada, oli juba kuu warem kõigist ajalehtest läbi wiksatanud ja igal pool rõõmsa üllatusega wastu wõetud. Kõige elawamat wastukõla leidis üleskutse õpilaste ringkondes, kellele nimi „scout“ tuttav oli ja kes scoutismi liikumisele elawalt kaasa tundsid. Loodeti scoutismi aate teostamist uuesti formeeritawas wäeosas, päälegi awanes ka korraga wõimalus otsekohe töötada oma wäikse Eesti kasuks. Kuid kahju oli paljudel, et Scout wäeosas moodunes warsti harilikuks wabatahtlikkude rügemendiks, kellel küll suured teened wabadussõjas, aga scoutismi aate säilitas lõpuni ainult wäheste hulgas.

Jõulu reedel kogusid Wiljandis turuäärsesse majja, mille ees lehwisid uhkelt Eesti ja Ameerika lipud, esimesed scoudid. Jõulu laupäewa hommikul tuli teine niipalju lisaks. Jõulu laupäewa õhtupoolikul marssisid esimesed scoudid linna tänawail, käisid õppusel ja laskeharjutusel.

Õhtul tagasi tülles, wäsinud sügawas lumes käimise, külmetanud, aga siiski ärksad nooruse waimustusest, waatasid esimesed scoudid linna jõulutuledes walgeid aknaid ja waikisid. Neid ootasid harilikud kasarmu ruumid ja hõweldamata laudest paljad narid.

Esimesel jõulupühäl koliwad scoudid Wiljandi mõisa uude lossi. Siin on palju awaramad, puhtamad ja ilusamad ruumid. Iga päew käiakse hommiku ja õhtupooli õppusel. Esimene päewakäsk ilmub 28. detsembril 1918 a. Siin nimetatakse uut formeeritawat wäeosas „Eesti Scout“ wäeosaks. Awaldatakse wäeosas koosseis 28. detsembriks 1918 a. Wäeosas nimekirjas on pääle Ameerika merewäe kapteni Henry C. Reissar'e weel 5 ohwitseri. Sõdureid-scoute on 33, milline arw moodustab enesest kolm jagu, 10 meest igas jaos ja jao ülem. Pääle selle on juurde komandeeritud 6 rügemendi 2. pataljoni rahwawäelasi 4 meest, kelle hulgast warahoidja, töömehed ja kokk. Wäeosal on ka üks welsker. Kapten Henry C. Reissar nimetab end wäeosas formeerijaks ja ülemaks, kuna staabi-kapten Friedrich Pinka wäeosas ülem wastuwõtja ohwitseri nime kannab.

Sama päewa õhtupooli tuleb kapten Henry C. Reissar ise Wiljandi lossi scoute waatama ja wannutab esimesed mehed. Reissar loeb ette tingimused, mis juba ülesandmise juures igale lugeda anti, tuletab meelde wend-scoutide

kohustusi üksteise ja isamaa vastu, käseb olla lahingutes julge ja kawal, keelab ära jätta waenlase kätte langenud wendade surnukehi, maksu nende tagasitoomine kui tahes palju, tutwustab scoute wande sisuga, mida kõik pühalikult töötades ütlema ja alla kirjutama peawad, tuletab meelde weel kord kõiki ootawaid raskusi ja kohustusi ja kutsub üles neid, kes end nõrgad tunnewad olema, tagasi astuma. Kuid kahtlejad ei leidu, ja pääle wande äraütlemist ja allakirjutamist terwitab Reissar igat uut wenda-scouti kättpidi ja kinnitab tema rinda scout märgi, millel uhke pödrapää tähendab scoudi suur-sugust wahwust ja mille ülemisel äärel ladina-keelsed sõnad „e pluribus unum“, ja palub olla selle märgi wääriline ja wendade scoutide perele mitte häbi teha. Wastuwõetud scoudid on suuremalt osalt keskõpilased, neli üliõpilast ja kaks inglasi, wiimased aga Eestimaal elanud ja räägitud rahuloldawalt Eesti keelt.

29. detsembril on jälle uusi scoute juurde tulnud ja pannakse alus teisele rühmale. Päewakäsk nr. 4, 31. detsembril määrab ära õppuse aja. Scoudid ja nende ohwitserid peawad ilmuma kasarmusse (Wiljandi mõisa lossi saal ja kõrwaltoad) hommikul kell $\frac{3}{4}$ 9 ja pääle lõunat kell $\frac{3}{4}$ 14. Scoutel, kes linnast pärit, ja kui nad mitte kor-dapidawasse osasse wõi toimkonda ei kuulu, on luba kodus söömas ja magamas käia. Elutingimused on üsra wiisakad, toitmine korralik. Lossi ülemisel korral koguneb Wiljandi kaitsepataljon, mis hiljem wahwuse eest ümber nimetatati Sakala partisaanide rügemendiks.

Õösel wastu uut aastat tulewad mõned terwitustelegrammid. Nende pääle wastatakse. Teatakse ka juba Soome wabatahtlikkude appitulekust.

3. jaanuariks oli juba 50 scouti kokku tulnud. Wahepääl olid aga punaste salgad Lõuna-Eestis ikka edasi tunginud. Kchapääl rutuga ja ilma kindla kawata organiseeritud kaitseliit ei suutnud oma ülesannet täita, waid walgus laiali oma kodudesse, wäheheid saadud sõjariistu punaste eest ära peites. 3. jaanuari hommikul olid punaste eelsalgad juba 18 werstani Wiljandile lähenenud ja Oisu mõisa jõudnud. Järgmisel päewal oli nende edasiükkumist oodata ja kõige hiljem 5. jaanuariks nähti ette Wiljandi linna langemist. Linna langemine pidi aga maksu mis maksab ära hoitama. Selleks olid küllalt kaaluwad strateegilised ja moraalsed põhjused, nii et 2. diwiisi ülem kolonel Wiktor Puskar otsustas oma wiimased reserwid tulle saata, olgugi et nad pooleli formeerimisel, et waenlast wähemalt tema edasitungimises seisma panna ja

aega wõita uute jõudude kogumiseks ja formeerimiseks. 3. jaanuari hommikul kirjutas ta järgmise käsu:

Kapten Pinkale.

Kirjutan ette otsekohe 30 scoudiga ja 6. polgu 7. rooduga wälja sõita Halliste jaama. Säält wõtta oma alla weel 5. rood ja selle wäeosaga wälja lüüa waenlase wäeosad Karksi-Nuiast.

3./I. — 1919 a.

2. Eesti D. Ü.

W. Puskar.

Warsti lagunes scoutide hulgas teade laiali, et käsk tulnud tunni aja jooksul waksalis olla, säält waenlasele wastu sõitmiseks. Käsk tuli meestele täiesti ootamata, kõik olid arwamises, et wäeosa formeerimiseks ja wäljaõpetamiseks wähemalt kuu aega tarwis läheb. Paljudel olid sellepärast riided ja muud asjad lahingliinile sõitmiseks täiesti korraldamata, iseäranis neil, kes Wiljandi linnas ja lähedas ümbruses elanud, nad ei tahtnud mõisa lossi saalis ja ilusais tubades pehmet mööblit tarwitades asjata warem kui tarwis arwati minewat endid liinimeesteks ümber riietada ja ümber rakendada. Nüüd korraldati suure rutuga asju, kes jõudis jooksis weel korraks linna kodustele teatama, jumalaga jätma, weel mõnda tarwilikku kaasa haarama ja üleliigset maha jätma.

Umbes kolme tunni pärast seisid esimesed scoudid lossi pargis ridades, püssid, „Madsen'id“ ja „Lewis'id“ õlal, kotid seljas, katlakesed wiimastele külge seotud. Kirju kogu. Igaüks isemoodi riides. Mõned üksikud on linnas liinile minekut teada saanud ja saatma tulnud. Nende arw aga waewalt wiis ehk kuus. On kuulda mõne naise nuttu. Kapten Pinka wastab: „Mis te nutate, ega meie endid tappa laskma ei lähe, meie läheme punaseid lööma, neile walu andma“.

Talw on oma ilusama päewa annud. Püüdes sammu pidada ja read sirged hoida, astub scoutide salk pargist wälja ja liigub waksali poole, kolonni järel kaks hobust regedega. Ohwitserid ei eraldu teistest. Nad on samuti jala, need-samad riidest kotid seljas. Tee wiib kirikust mööda. Maetakse parajasti kedagi, sest kiriku kella lüüakse leina-tempos. Kõik on tõsised ja waiksed. Mõne poolt wisatud naljad ei leia wastukõla.

Waksalis jagatakse weel suure rutuga wagnitist wanu katkisi ja halwalt lõhnawaid Wene sineleid ja uusi kroomnahkseid ilusaid Soome poolsaapaid. Kes sai, saatis oma palitu tagasi, kes jälle tõmbas sineli palitule lisaks pääle. Mõned panid uued saapad jalga, teised ühes

wabriku pappkastiga seljakotti, kolmandad ei teinud sedagi, arwates neid asjata raskuseks.

Ratsamaakuulajad, need on neli, laadiwad omad hobused wagunitesse. Neil kõigil on Scout wäessa tullēs omad isiklikud hobused kaasa toodud. Siinkohal weel paras tähendada, et mõnel, rääkimata riistet, mis kõigil omad, isegi oma püss, mis sakslaste ees senikaua warjus olnud, kaasa on wõetud.

Warsti liigub kitsarööpalise rongi wiies scoudid wastu kuulidele, külmale ja uneta öödele.

Nii läksid need nelikümmend kaheksa waikselt, lihtsalt ja paljudele teadmata. Nad olid esimesed ja panid aluse lahingrikkale Eesti Scout rügemendile, mille tegewuse tänurikast mälestust ei suutnud tumestada isegi mõned kurwad olukorra õnnetud kuhjumised ja mõnelt poolt meele suurendatud eelarwamised.

Liinile oli sõitnud üks rühm, kuna Wiljandis formeerimine edasi kestis. Päewakäsk nr. 8 4. jaanuaril paneb aluse „A“ kompaniile. Staabikapten Friedrich Pinka määratakse selle päewakäsu kompanii kapteniks.

Esimene leitnant Herbert Pinka, eelnimetatu wend, määratakse esimese rühma ülemaks. Teise rühma ülemaks saab teine leitnant Allik, kolmanda rühma ülemaks esimene leitnant Freiberg. Sarnased meie praeguse kaitsewäe aukraadidest lahkuminewad nimetused tulid seepärast, et siis Eesti rahwawäes ei olnud weel üldse miskit kindlat süsteemi aukraadide ja ametite nimetustes ja kapten Reissar talitas Ameerika eeskujul.

Tähelpanu teenib Scout wäeosa esialgne organisatsioon, kus juba 1918 a. oli puhtalt läbi wiidud kerge kuulipilduja jagude põhimõte. Scouptide esimene „A“ kompanii koosnes kolmest rühmast, igas kolm kümnemehelist kerge kuulipilduja jagu, pääle selle eraldi „Lewis“ kuulipildujate grupp nelja kuulipildujaga ja neli ratsa luurajat. Sarnane organisatsioon oli igatahes wäga otstarbekohane partisaansõjas, nagu seda oli wabadussõja esimene periood.

(Järgneb).

A. Koern.

Mõndasugust.

Lennuasjandus Wenemaal. „La France Militaire“ kirjutab lennuasjanduse kohta Wenemaal: Esialgul oli punawäe lennuasjandus wiltsal järjel. Lennukid, mis olemas, olid wanad ja mitmele korrale parandatud, nii et nõukogude eneste ajakirjandus neid „puusärkideks“ nimetas. Kuna lennuwägi üheks modern sõja pääteguriks on saanud, püüawad nõukogude wõimud endale iga hinna eest lennuwäge soetada. Ukraina wägede juhataja Frunze tahtis tööstuse ülesehitamist sõjatööstuse, eriti aga õhuasjanduse omaga alata.

Kuid tööstusel läheb raha waja ja nõukogudel puudub see. Kuna walitsusel lennuasjanduse jaoks tarvilikke summasid ei ole, siis pöörab ta abi järele seltskonna poole. Nõukogude kesktäidesaatwa komitee ametlik häälekandja „Iswestia“ alustab käesolewa aasta märtsis kihutustööd, et punase õhulaewastiku loomiseks kaasa aidata. Selle eesmärgiga korraldati lennuasjanduse nädal. Kihutustöö suureneb. Nõukogude kommunistlik ajakirjandus awaldab üleskutseid. Trustid, sõjawäe ja era õppeasutused, nõukogud, täidesaatwad komiteed, nõukogude ametnikkude grupid, wabrikute ja tehaste töölised, ametiühisused, kooperatiivid, ka kaubandusbörse wõtawad üldisest liikumisest osa. Ühed saadawad oma annetused ajalehtede korjanduste kaudu, teised panewad raha kokku, et omal kulul lennukid ehitada, mis siis lennuwäele wõi era lennuasjanduse ettevõttele üle antakse.

Pääle selle on tekkinud „Õhulaewastiku sõprade selts“, lühendatult „Dobrolet“, mis ettevõtte kaubanduslisele alusele seab ning paljudes linnades kõrwalharud asutab. Seltsi aktsiad maksawad 1 ja 50 rubla kullas ning ühe kuu jooksul oli ettevõttesse juba miljon kuld rubla paigutatud. Selts kawatseb suurejooneliselt era lennuasjandust korraldada, mis tööstuse ja kaubanduse

teenistuses seisaks, ning tahab lähemas tulewikus kuus õhuliini awada: 1) Moskwa — Smolensk — Minsk; 2) Moskwa — Petrograd; 3) Moskwa — Iwanowo — Wosnesensk — Nishni (wiimane laada huwides ning laieneks edaspidi Wolga kaudu Tsaritsõn — Astrahan — Baku pääle); 4) Moskwa — Harkow, mis lõuna poole laieneks, ühinedes „Ukraina õhuühenduse seltsi“ liinidega; 5) Moskwa — Arhangel (metsatööstuse huwides); 6) Moskwa — Ekaterinburg, mis oleks Siberi magistraalile alguseks.

„Dobrolet“ on 14 Junkers — 13 6-istmelist lennukit ostnud, mis juuni lõpuks Moskwa aerodroomile pidid jõudma. Reisid Moskwa — Berliini liinil, mis talwel katkestati, algawad uuesti. Liini teenistuses seisawad 11 aeroplaani, ning lende toimetatakse mõõdaläinud aasta 2 korra asemel 3 korra nädalas.

Saksa õhuühenduse selts „Deruluft“, mis rahwakkomissaride nõukogu poolt 1921 aasta nowembris kinnitati, algas minewal aastal oma tegewust. Esimene aeroplaan lendas Saksamaalt wälja 1. mail. Esiteks oli tarwitusel 4 lennukit, millede arw hiljem 10 tõusis. Läänud aasta tagajärjed olid järgmised: tehti 131 korrapärast reisi 152.980 kilomeetri ulatusel; toimetati edasi 900 reisijat ja 46.938 000 klgr. kaupu, suuremalt osalt postpakke. Reisijate hulgas tulid isikud ette nagu Buharin, Krassin, Krestinski, Frumkin, mitmed rahwakkomissarid ning palju silmapaistwaid awaliku elu tegelasi. Seltsil oli kawatsusel käesolewal kewadel Petrograd — Riia liini awada.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi kolonel N. Reek
Wäljaandja: Kindralstaabi Walitsus.